

Architectuur als maatschappelijke kracht

De kracht van dienstbare architectuur

Speelruimtegebouw De Bloesem, Utrecht. Ontwerp: Van Rooijen Architecten. Foto: Cornbread Works

Maatschappelijke innovatie, slimme economie, betere ruimte

Nederland moet beter presteren. In binnen- en buitenland verliezen wij aan gezag en economische kracht. De verschillende crises hakken er flink in. Ook de vanzelfsprekende status en kracht van onze architectuur staat onder druk.

Dat kan anders

Architectuur en het oplossend, innoverend vermogen van architecten kunnen helpen een bijdrage te leveren aan maatschappelijke en economische opgaven. De kracht van architectuur blijft nog teveel onderbenut.

Dat is jammer

Architecten zijn in staat om samen met anderen hun kracht en kwaliteiten in te zetten voor het helpen oplossen van maatschappelijke problemen als krimp en zorg en het versterken van de economie. Architecten kunnen onze samenleving sterker maken.

Dat is een kans

Architecten willen die bijdrage leveren. Het enige dat zij vragen is de ambitie om er gezamenlijk iets moois, iets beters van te maken, en hen de middelen te geven om hun kracht optimaal te benutten. Van de overheden en het Rijk vragen wij de condities te verbeteren om dat op kwalitatief hoogwaardige en duurzame wijze te doen. In dit manifest doen we een aantal concrete voorstellen voor het verbeteren van die condities.

Het kan wél

Een dienstbare architectuur en een bereidwillige overheid kunnen Nederland, de steden en regio's en de mensen die er wonen en werken sterker maken. Gelukkiger ook. Want wonen en leven gaat om geluk. Een vestigingsvoorwaarde van formaat.

Happy Street, Nederlands paviljoen op de wereldtentoonstelling in Shanghai, Better City, Better Life. Ontwerp: John Kormeling. Foto: Peter Cox

De Zwarte Parel, Rotterdam. Ontwerp: Rolf.fr. i.s.m. Zecc Architecten. Foto: Frank Hanswijk

MBO Gilde Opleidingen, Venray. Ontwerp: BRTArchitecten. Foto: Michel Claus

Architectuur versterkt **het gezicht van Nederland**

'Icoon-gebouwen geven een economische impuls aan steden en vormen een visitekaartje voor ons land.'

Nederlandse architecten behoren al jaren tot de wereldtop. Bureaus als MVRDV en UNStudio zijn verantwoordelijk voor iconen in steden van Amerika tot China. Architectuur is een visitekaartje voor Nederland waar ook andere bedrijven van profiteren. Dat is goed, al wordt architectuur onder druk van de crises steeds minder icoongedreven en steeds meer maatschappelijk gedreven. Hetzelfde geldt voor de Nederlandse steden zelf. Een architectonisch topproject kan een wijk of stad upgraden. Projecten als Het Funen in Amsterdam en Katendrecht in Rotterdam zijn typisch Nederlandse producten voor een leefbare stad. Architectuur is daarmee een belangrijk instrument voor zowel citymarketing als stadsverbetering en zorgt voor aantrekkelijke steden waar mensen en bedrijven zich graag willen vestigen.

Wat kan het Rijk doen?

- Investeer in een excellent architectuurklimaat waar toptalent de kans krijgt zich te ontwikkelen.
- Investeer in de infrastructuur van onderwijsinstellingen en kennisinstututen.
- Zet architectuur in bij de promotie van Nederland in het buitenland.
- Maak het aantrekken en behouden van buitenlands toptalent eenvoudiger en toegankelijker door het aanpassen van arbeidsrechtelijke regelgeving.

Architectuur versterkt **de leefbaarheid van wijken en krimpregio's**

'Slim combineren van functies en voorzieningen maakt wijken leefbaarder voor kinderen, gezinnen én ouderen.'

Architectuur zorgt voor aangename en gezonde wijken waar mensen graag willen wonen. Goede woningen en een optimale combinatie van winkel-, zorg-, onderwijs- en groenvoorzieningen maken wijken toekomstbestendig. De grootste opgave ligt in de sociaal kwetsbare gebieden van de oudere stadswijken en de krimpregio's. Verduurzamen van woningen en het behouden van voorzieningen zijn opgaven die architecten met een integrale en innovatieve bril bekijken, waardoor kansen ontstaan voor slimme oplossingen. Een goed ontworpen woon- en leefomgeving draagt bij aan de gezondheid van de mensen en de leefbaarheid van de wijk.

Wat kan het Rijk doen?

- Geef uitvoering aan de oplossingen zoals die zijn geformuleerd tijdens de nationale Krimptop ter stimulering van krimpregio's.
- Pas generieke bouwregelgeving aan op een manier die zelfbouwers en particuliere opdrachtgevers meer specifieke experimenteeruimte geeft bij het realiseren van hun eigen woning. Sommige Bouwbesluiten over bruikbaarheid en veiligheid beperken namelijk de ontwerprijheid voor particuliere opdrachtgevers onnodig.
- Geef woningcorporaties en marktpartijen beleidsmatig en financieel meer ruimte voor gebiedsgerichte wijkaanpak, waarbij ook in architectonische kwaliteit wordt geïnvesteerd.

Architectuur versterkt **gezondheid, onderwijs en talentontwikkeling**

'Frisse scholen verbeteren de leerprestaties.'

Goede, 'frisse' schoolgebouwen verbeteren aantoonbaar de leerprestaties. Goed ontworpen scholen vormen de basis voor een gezonde en inspirerende leeromgeving en zijn daarmee de bakermat voor talent. In de zorg geldt eenzelfde principe: goed ontworpen zorgomgevingen zijn 'healing environments' die leiden tot snellere genezing en helpen zodoende de zorgkosten reduceren. Investeren in goede gebouwen en omgevingen voor zowel onderwijs als zorg heeft dus een multiplier-effect voor de maatschappij als geheel, in de vorm van betere leerprestaties en lagere zorgkosten.

Wat kan het Rijk doen?

- Geef uitvoering aan de adviezen uit het rapport *Gezond en goed – Scholenbouw in topconditie*.
- Verhoog de budgetten voor scholenbouw en verduurzaming van bestaande schoolgebouwen.
- Ondersteun voor de zorg pilotprojecten en best-practices als stimulans voor opdrachtgevers.
- Geef impuls aan herbestemming als nationale opgave en stimuleer afwaardering van leegstaand vastgoed zodat maatschappelijk gedreven projecten ook economisch mogelijk worden.

Architectuur versterkt **de vastgoedwaarde van gebouwen en gebieden**

'Architectuur vormt een hefboom voor waardevermeerdering en waardevastheid van gebouwen en wijken.'

Architectuur levert harde euro's op. Goed ontworpen woningen, kantoren en winkels verhogen de vastgoedwaarde en duurzaamheid van gebouwen zelf maar ook van hun omgeving. Dat geeft zekerheid aan eigenaren en levert geld op voor de gemeenten. Gebruik de aantoonbare versterking van de vastgoedwaarde van architectuur voor een kwaliteitsimpuls in herbestemming en duurzaamheid. Zeker nu de crisis het kortetermijndenken versterkt, is een heldere visie nodig.

Wat kan het Rijk doen?

- Focus niet alleen op nationale sleutelprojecten, maar zorg er met de nieuwe Architectuurnota voor dat overal parels kunnen ontstaan die hun omgeving optillen.
- Stimuleer het opdrachtgeverschap en wees zelf voorbeeldig opdrachtgever.
- Continueer het Nationaal Programma Herbestemming.
- Verbreed de subsidieregeling Stimulering herbestemming monumenten naar objecten van leegstaand zoals kantoren en winkels.

Architectuur versterkt **het innoverend vermogen van Nederland**

'De creatieve sectoren zorgen ervoor dat steden aantrekkelijk worden voor toeristen, bedrijven en bewoners.'

Architectuur is een van de boegbeelden van de Topsector creatieve industrie. Het innoverend vermogen van creatieve denkers en doeners hebben we hard nodig als stuwende kracht achter de internationale concurrentiepositie van Nederland. Kansen liggen er vooral in de vertaalslag van techniek en ontwerp naar de behoeften van gebruikers en van de samenleving. Door slimme, inspirerende, efficiënte, optimale en toekomstgerichte oplossingen te bieden voor gebouwen en gebieden helpt architectuur het innoverend economisch vermogen van ons land te versterken. Maak van Nederland een internationale *hub* voor creatieve en innovatieve industrieën.

Wat kan het Rijk doen?

- Geef uitvoering aan het Innovatiecontract Creatieve Industrie, met daarin een sterke focus op business case driven-innovatie.
- Maak het mogelijk dat ook het ontwerpend onderzoek van architectenbureaus onder de WBSO-regeling van subsidiëring voor R&D valt.
- Maak bestaande innovatieregelingen, zoals de Innovatie Prestatie Contracten (IPC), beter toegankelijk voor proces- en dienstinnovaties.
- Verbeter de condities voor opdrachtgeverschap, onder meer door het tegengaan van maatschappelijk onverantwoord aanbesteden (duur, ingewikkeld, onrechtvaardig, niet transparant).

Meer informatie?

Meer informatie vindt u op de website www.bna.nl. Uw opmerkingen, vragen, suggesties zijn welkom. Stuur uw reactie naar bna@bna.nl.

Postbus 19606 1000 GP Amsterdam
T 020 555 36 66 F 020 555 36 99
bna@bna.nl www.bna.nl

Stedenbouwkundig plan Het Funen, Amsterdam. Ontwerp en foto: De Architecten Cie.

Revalidatiecentrum Groot Klimmendaal, Arnhem. Ontwerp: architectenbureau Koen van Velsen. Foto: René de Wit

Een dienstbare architectuur kan versterkt uit de crisis komen, de crisis zelfs helpen oplossen. Wij zien vijf cruciale programmapunten waar een dienstbare architectuur bij kan helpen. Wij vragen iedereen die dat kan, maar in het bijzonder de Nederlandse overheid, het volgende. Investeer in architectuur. Dienstbare architectuur heeft een diepe maatschappelijke impact die onze steden, regio's en economie helpt versterken.

- 1) Schep de condities waardoor projecten het vakmanschap en de kwaliteit van architectuur laten zien, en zo onze steden en landschappen een impuls geven
- 2) Zorg dat kennis & creativiteit sterker worden ingezet voor gezonde wijken en bloeiende stedelijke regio's: met een beter leef- en vestigingsklimaat als gevolg
- 3) Zet architectuur gericht in voor mensen: voor betere gezondheid, beter onderwijs en talentontwikkeling

4) Gebruik de aantoonbare versterking van vastgoedwaarde van gebouwen als argument voor een kwaliteitsimpuls in herbestemming en duurzaamheid

5) Stimuleer innovatieve kracht, zodat Nederland een internationale hub wordt voor creatieve en innovatieve industrieën

Waarom zou Nederland moeten geloven in de maatschappelijke kracht van architectuur en vakbekwame architecten?

- Omdat architecten een specifieke toegevoegde waarde hebben voor onze samenleving in het vertalen van maatschappelijke en gebruikerswensen in gebouwen en gebieden
- Architecten zijn meesters in het creëren van de omgeving van de toekomst: aantrekkelijke gebouwen en gebieden waar mensen willen verblijven, waar toeristen, bedrijven en bewoners zich thuis en geïnspireerd voelen
- Architecten hebben een fijne neus voor maatschappelijke vraagstukken en mogelijke oplossingen via een ontwerpende, oplossingsgerichte benadering

• Architecten zijn bij uitstek in staat om slimme, praktische en esthetische oplossingen te vinden voor complexe vragen van opdrachtgevers

• Architecten kunnen mensen, wensen en belangen met elkaar verbinden en confronteren met maatschappelijke eisen van duurzaamheid en haalbaarheid

• Nederlandse architecten hebben een goede naam hoog te houden, vanwege conceptuele kracht, pragmatisme, flexibiliteit, innovatie, vakmanschap en speelsheid

Anderen iets vragen betekent dat je ook zelf iets moet doen. De Bond van Nederlandse Architecten en zijn leden werken hard aan een aantal zaken:

- Wij versterken het ondernemerschap in de branche met een programma *professioneel ondernemerschap*. Wij stimuleren het innovierend vermogen van architectuur, werken aan goed werkgeverschap van architectenbureaus en aan continue kennisontwikkeling
- Wij gaan als branche sterker anticiperen op (toekomstige) economische en marktontwikkelingen. Zo willen we de economische veerkracht van de architectenbranche versterken

• Wij willen slimmer, beter en mooier bouwen door de samenwerking met opdrachtgevers, bouwpartners en overheid te versterken. Zo zal het gezag van de architect weer vanzelfsprekend zijn. Zo werken wij aan maatschappelijk relevant en cultureel gedreven vakmanschap

De Muzerije, Den Bosch. Ontwerp: Hans van Heeswijk architecten. Foto: Luuk Kramer

Loopgraafbrug voor Fort de Roovere. Ontwerp: RO&AD architecten. Foto: Ivo Wennekes

Hermitage Amsterdam. Ontwerp: Hans van Heeswijk Architecten. Foto: Rob Hoekstra

ABBS De Zuiderzee, Amsterdam. Ontwerp: Rienks Architecten. Foto: Riesjard Schropp